

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH

Biuletyn

DOKUMENTY ROBOCZE • EKSPERTYZY • KOMUNIKATY • OPINIE • LISTY

SERIA Z • NR 54 - 2002 • LICZBA STRON 4 (s. 511-514) • © PISM • NR EGZ. *ASMB.20*

DOKUMENTY ROBOCZE

Stanowisko francuskich partii politycznych wobec integracji europejskiej i rozszerzenia

Katarzyna Sochacka

1. Reformy w Unii Europejskiej – 2. Proces rozszerzenia – 3. Przyszłość w Unii Europejskiej

Integracja europejska jest dominującym zagadnieniem w programach wszystkich partii politycznych we Francji. Reforma instytucji wspólnotowych wraz z przyszłym dokumentem konstytucyjnym oraz rozszerzenie Unii Europejskiej są najczęściej poruszonymi tematami w europejskiej debacie francuskich partii. Zbliżające się wybory zarówno prezydenckie, jak i parlamentarne, które odbędą się w kwietniu oraz maju 2002 r. intensyfikują wymianę poglądów dotyczących kwestii europejskich.

W analizie przedstawione zostały stanowiska większości partii mających swoich przedstawicieli w obecnym Zgromadzeniu Narodowym (*Assemblée Nationale*) liczącym 564 deputowanych; są to – Francuska Partia Komunistyczna (*Parti Communiste Français* – PCF – 33 deputowanych), Partia Socjalistyczna (*Parti Socialiste* – PS – 239 deputowanych), Partia Zielonych (*Les Verts* – wchodzi w skład Grupy Parlamentarnej *Radical, Citoyen et Vert* – 31 deputowanych), Partia Liberalno-Demokratyczna (*Démocratie Libérale* – DL – 41 deputowanych), Nowa Unia na rzecz Demokracji Francuskiej (*Nouvelle Union pour la Democratierançaise* – Nouvelle UDF – 62 deputowanych) oraz Zgromadzenie na rzecz Republiki (*Resselement pour la République* – RPR – 129 deputowanych).

1. Reformy w Unii Europejskiej

Zasady funkcjonowania instytucji wspólnotowych są podstawowym zagadnieniem związanym z integracją europejską, poruszonym przez wszystkie prezentowane partie. Większość partii w dyskusji na temat reform w UE skupia się prawie wyłącznie na reformach instytucjonalnych. PCF uważa, że dotychczasowe zasady funkcjonowania instytucji wspólnotowych nie sprawdziły się, chociaż partia ta lakonicznie opowiada się za szeroką promocją demokracji. PS postuluje przyznanie instytucjom więcej kompetencji w sferze wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w tym celu niezbędna jest bliższa współpraca pomiędzy poszczególnymi instytucjami, bardziej zaznaczona rola prezydencji Rady UE, a nawet poszerzenie kompetencji Rady UE.

PS również opowiada się za zmianą ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego, natomiast przewodniczącym Komisji Europejskiej ma być lider ugrupowania wygrywającego wybory. Zieloni nie zgadzają się na jakiegokolwiek zmiany w europejskiej ordynacji wyborczej, chcą silnej integracji politycznej. Zieloni nie chcą ratyfikacji traktatu nicejskiego i sprzeciwiają się istnieniu Konwentu pod przewodnictwem Valéry'ego Giscard d'Estaing. Socjaliści krytykują pomysł stworzenia instytucji Prezydenta UE, co według nich jest niebezpieczne dla przyszłości UE, ponieważ powoduje rozmycie odpowiedzialności politycznej, komplikuje proces decyzyjny oraz pogłębia „renacjonalizację polityk wspólnotowych”.

Według Liberalnych Demokratów potrzebne jest wyraźniejsze rozgraniczenie kompetencji pomiędzy poszczególnymi instytucjami. Zasada subsydiarności wpisana do Traktatu z Maastricht oraz zasada przestrzegania państwa prawa wpisana do Traktatu Amsterdamskiego gwarantują powrót do źródeł integracji europejskiej, co DL uważa za dwa podstawowe filary funkcjonowania UE. Należy lepiej zdefiniować podział władzy, wyraźniej określić sposoby podejmowania decyzji (z podkreśleniem roli parlamentów narodowych) oraz dać gwarancję konstytucyjną zasady subsydiarności, stwarzając możliwość bezpośredniego zwracania się do Trybunału Sprawiedliwości. Rotacyjne przewodnictwo w Komisji Europejskiej jest bezzasadne przy 30 państwach członkowskich, a liczba komisarzy powinna zostać ograniczona. Należy także rozszerzyć możliwość podejmowania inicjatywy wzmocnionej współpracy.

Nouvelle UDF uznaje, że nie należy ratyfikować traktatu nicejskiego, który wprowadza model współpracy międzyrządowej, rozumianej przez UDF jako strefa wolnego handlu. Nie jest możliwe doprowadzenie do integracji politycznej przy ratyfikowaniu traktatu nicejskiego. RPR uważa, że zachowanie „grupy pionierskiej”, rodzaju awangardy UE, pozwoli na utrwalenie siły polityczno-gospodarczej, którą ma UE, a która może zostać osłabiona po rozszerzeniu do 25 lub nawet 30 członków. RPR postuluje przejrzystość funkcjonowania i jasny podział władzy pomiędzy instytucjami europejskimi. UE miałaby swój rząd – prawdziwą władzę wykonawczą i nie byłaby to Komisja Europejska pod zmienioną nazwą. Szef rządu miałby być jednomyślnie wyznaczony przez Radę Europejską. Kompetencje Rady UE powinny zostać określone w przyszłej konstytucji, powoływałaby ona szefa rządu europejskiego, ustalałaby główne linie działań politycznych UE, a poprzez swojego przewodniczącego, wybieranego na długi okres, reprezentowałaby UE w sprawach zagranicznych. Parlament Europejski miałby prawo odwołania rządu, ale pod warunkiem wyznaczenia jednocześnie innego szefa rządu. RPR postuluje także utworzenie instytucji Prezydenta Unii Europejskiej.

Zieloni opowiadają się za utworzeniem drugiej izby Parlamentu Europejskiego – Senatu, wybieranego w bezpośrednich wyborach powszechnych, którym byłaby Izba Regionów. DL nie chce stworzenia „super-państwa europejskiego”, natomiast opowiada się za przekształceniem Komisji Europejskiej w europejski rząd. Według RPR Rada UE mogłaby rozwiązywać Parlament Europejski, natomiast Izba Narodów – druga, nowa izba Parlamentu Europejskiego – czuwałaby nad respektowaniem interesów poszczególnych państw członkowskich oraz nad zapewnieniem działania zgodnie z zasadą subsydiarności.

Partią, która skupia się na sprawach społecznych w Unii Europejskiej jest PCF. Postulowana przez nią europejska służba publiczna będąca elementem idei zrównoważonego rozwoju pozwoli na skuteczne zwalczanie bezrobocia, działanie na rzecz rozwoju zatrudnienia osób wysoko wykwalifikowanych, walkę z wykluczeniem społecznym

i ubóstwem. PCF postuluje „odrynkowanie” sektora publicznego, w celu zapewnienia obywatelom UE podstawowych usług i korzyści z tego sektora, w perspektywie zrównoważonego rozwoju oraz postępu społecznego. Zrównoważony rozwój powinien przejawiać się we wspólnym rozwoju narodów europejskich, europejskiej gospodarki oraz korzystaniu z odnawialnych zasobów naturalnych.

PS opowiada się za większą przejrzystością działań UE, proponuje nawet przeprowadzanie transmisji telewizyjnych z obrad Rady UE (z wyłączeniem polityki zagranicznej i bezpieczeństwa). Partia ta prezentuje także rygorystyczne stanowisko w sprawie wprowadzenia wiz na przyszłych zewnętrznych granicach UE.

Zieloni chcą stworzenia karty języków regionalnych przez PE. Partia Zielonych jest przeciwna ratyfikacji Traktatu Amsterdamskiego, kłóci się on, według tej partii, z zasadą ukierunkowania na trwały zrównoważony rozwój, tak w kwestiach społecznych, jak i w dziedzinie ekologii.

2. Proces rozszerzenia

Kwestia rozszerzenia, które ma nastąpić w 2004 r. schodzi na drugi plan w programach wyborczych partii francuskich. Wszystkie partie nastawione są przychylnie do rozszerzenia UE. Oficjalne stanowisko rządu Republiki Francuskiej przyjmuje, że rozszerzenie może nastąpić w 2004 r., a Polska powinna znaleźć się w pierwszej grupie państw przystępujących do UE. Jednakże rozszerzenie nie powinno objąć więcej niż 10 państw. Jest to jednocześnie stanowisko francuskiej PS.

Partia Zielonych uważa, że rozszerzenie jest nieuniknione, wypowiada się pozytywnie o powiększeniu UE o kraje Europy Środkowo-Wschodniej, ale nie może ono stać się pretekstem dla zniesienia zasady jednomyślnego głosowania w pewnych dziedzinach; np. opieka zdrowotna czy ochrona środowiska. Zieloni nie są przychylnie nastawieni do ratyfikacji traktatu nicejskiego, ich zdaniem przybliży on rozszerzenie UE, ale w rzeczywistości nie przyspiesza reform instytucji wspólnotowych.

Według DL rozszerzenie wymaga przeprowadzenia zmian mających na celu uproszczenie zasad funkcjonowania instytucji wspólnotowych. Po rozszerzeniu powinna, według DL, zostać rozwiązana kwestia rotacyjnej prezydencji w UE – ta forma przewodniczenia w Unii powinna zostać zniesiona ponieważ przykładowo przy 27 członkach każde państwo członkowskie będzie sprawować prezydencję co 13 i pół roku. Jest to zdaniem DL zbyt długi okres, przez co prezydencja staje się bezprzedmiotowa i niepotrzebna. DL jest jedną z nielicznych partii, które w swoich dokumentach programowych mówiąc o rozszerzeniu, wymieniają Polskę (wraz z Węgrami). Liberalni Demokraci uważają, że najkorzystniejsza data rozszerzenia to 2006 r. Wybór tej daty wiąże się z wejściem w życie nowego planu finansowania polityk wspólnotowych po zakończeniu Agendy 2000.

Zdaniem Nouvelle UDF powody rozszerzenia leżą w kulturze i historii Europy. Uznaje ona prawo społeczeństw Europy Środkowo-Wschodniej do przynależenia do Wspólnot Europejskich. Jednocześnie partia ta twierdzi, że rozszerzenie nie zakończy się sukcesem, bez dodatkowej integracji instytucjonalnej.

Zagadnienie negocjacji akcesyjnych występuje w dokumentach programowych francuskich partii politycznych marginalnie. Kwestia ta poruszana jest w sposób bardzo ogólnikowy i nie przez wszystkie partie. Jedynymi obszarami negocjacyjnymi interesującymi francuskich polityków jest pomoc finansowa dla rolnictwa oraz fundusze strukturalne.

Oficjalne stanowisko Republiki Francuskiej w kwestii rozszerzenia uznaje równość wszystkich kandydatów. Francja nie może zaakceptować przesunięcia daty rozszerzenia z powodu opóźnień w negocjacjach z którymkolwiek z państw kandydujących. Nie może być mowy o różnych kategoriach członkostwa po przystąpieniu nowych państw do UE. PS uważa, że bezpośrednia pomoc finansowa dla nowych członków UE jest konieczna, należy również wspierać rozwój regionalny w tych krajach. Jednocześnie wiążąca jest Agenda 2000 i nie należy, według PS, przekraczać limitów pomocy unijnej przewidzianej w tym dokumencie. Rozszerzenie zmusi w ten sposób instytucje wspólnotowe do zastanowienia się nad systemem finansowania w całej Unii Europejskiej.

Jednocześnie PS twierdzi, że na fundusze strukturalne przeznaczono zbyt wysokie sumy dla przyszłych członków, którzy nie będą w stanie skutecznie ich wykorzystać. Komisja Europejska chce również przyznać za wysokie sumy na dopłaty bezpośrednie dla rolników, PS postuluje obniżenie tych kwot o 25%. Partia ta sprzeciwia się reformie systemu dopłat bezpośrednich dla rolników w przypadku nowych członków, ponieważ obawia się, że ograniczy to również dopłaty dla rolników francuskich. Równocześnie opowiada się za stopniowym podnoszeniem wysokości dopłat bezpośrednich dla rolnictwa w nowych państwach członkowskich. Przeprowadzenie reform Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) powinno nastąpić dopiero po rozszerzeniu UE. Najdogodniejszą datą jest 2006 r., przeprowadzenie reformy WPR odbyłoby się według wspólnie określonego, przez obecnych i nowych członków, planu finansowania UE.

Według Zielonych, reforma dopłat bezpośrednich dla rolników w ramach WPR jest konieczna, należy nadać priorytet dopłatom dla rolników z regionów najbiedniejszych.

RPR opowiada się za obroną dwóch podstawowych filarów integracji europejskiej – WPR oraz polityki regionalnej, mimo iż po rozszerzeniu, koszty prowadzenia tych dwóch polityk podniosą się.

Zauważalna jest ogólnikowość w wypowiedziach dotyczących rozszerzenia oraz negocjacji akcesyjnych. Wszystkie partie uznają rozszerzenie za konieczność, nie określają jednak bliżej swoich stanowisk w odniesieniu do poszczególnych państw kandydujących, jedynie rządząca koalicja PCF-PS uszczegóławia swoje stanowisko w zakresie rolnictwa oraz funduszy strukturalnych.

3. Przyszłość Unii Europejskiej

Większość partii podaje szczegółowe propozycje dotyczące przyszłości UE jedynie w sprawach instytucjonalnych, pozostałe traktowane są w sposób ogólnikowy.

Właściwie wszystkie partie widzą przyszłość UE w przyjęciu przez nią modelu federacyjnego – socjaliści chcą „stworzenia w Europie federacji państw narodowych”, Zieloni, Nouvelle UDF, DL oraz RPR opowiadają się za „federacyjnym modelem”.

PS twierdzi, że UE potrzebuje konstytucji, aby mogła stać się znaczącą siłą w procesie globalizacji. W tekście konstytucji powinny znaleźć się zapisy o prawach obywateli, organizacji władz, skutecznych instytucjach. Według PS należy stworzyć europejską służbę publiczną. Socjaliści chcą, aby przyszła konstytucja europejska była wzorowana na Konstytucji Stanów Zjednoczonych. W przeciwieństwie do PS, RPR nie akceptuje idei przeniesienia amerykańskiego modelu konstytucji na grunt UE. W opinii tej partii konstytucja europejska jest niezbędna, a jej jak najszybsze uchwalenie pozwoli Europie zaistnieć jako mocarstwu międzynarodowemu. Konstytucja powinna, według RPR, zapewniać państwom członkowskim możliwość dobrowolnego opuszczenia UE.

Nouvelle UDF chce stworzyć republikę europejską zgodnie z zasadami demokracji. Europie potrzeba przejrzystej konstytucji, krótkiego kilkustronicowego tekstu, przystępnego dla wszystkich obywateli europejskich. Jak każda federacja, UE będzie potrzebować „odpowiedzialnego” prezydenta. Rządy narodowe nie stracą nic ze swoich wpływów ponieważ to one będą podejmować wszystkie najważniejsze decyzje. Przejrzystość procedur podejmowania decyzji jest konieczna.

DL uważa, że należy przeformułować wszystkie traktaty w taki sposób, by powstał jeden, przejrzysty i zwarty dokument zawierający zasady konstytucyjne, na których opierałaby się cała UE. Postulat ten pojawia się w wypowiedziach liberalistów od ponad 10 lat.

Zieloni natomiast chcą urzeczywistnienia idei „Europy regionów”, których prerogatywy zapisane mają zostać w konstytucji europejskiej, tak jak ma to miejsce w przypadku Szkocji czy Katalonii.